

Q. P. Code: 23778

Time: 3 Hours

Marks: 100

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B. : 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate maximum marks.

Q1. Objective Questions:

A) Choose the correct answer from the options given below (any ten): (10 Marks)

1. Henri Fayol stated _____ principles of management.
(Ten , Twelve, Fourteen)
2. Ethos is originally a _____ word that signifies character.
(Roman , Greek , Indian)
3. _____ skills are also known as interpersonal skills.
(Technical , Human Relations , None of these)
4. _____ is a long-term action plan for achieving the goals.
(Strategy , Procedure , Program)
5. Planning needs to be _____
(complicated , flexible , rigid)
6. Heuristic technique is a _____ technique.
(rule of thumb , blind , trial and error)
7. Formal organisation structure is _____ in nature.
(official, un-official , un-structured)
8. Delegation of authority _____ the burden on superior.
(maintains , reduces , increases)
9. De-centralization is necessary for effective management of a _____
Business organisation. (small , medium , large)
10. _____ uses network analysis by identifying critical and non-critical activities.
(PERT, CPM , Budgetary Control)
11. Noise and distance are _____ barriers to effective communication.
(physical , cultural , psychological)
12. _____ is a function of leadership.
(Directing , Confidence , Vision)

Q. P. Code: 23778**B) State whether the following statements are True or False (any ten): (10 Marks)**

1. Staffing involves selection of right person for the right job.
2. Division of work leads to specialization.
3. Controlling is a measuring and correcting device.
4. Only external environmental factors are analyzed in the planning process.
5. In Management By Exception, the managers get involved in day to day activities of the employees.
6. Use of technology leads to quick decision-making.
7. Matrix Structure is a combination of project and functional organisation.
8. Tall Organisation Structure has very few levels of hierarchy.
9. Successful Functional Departmentation requires good co-ordination.
10. Leadership is a personal quality.
11. Budgetary Control technique is qualitative in nature.
12. Cultural diversity causes communication problem.

Q 2. Answer any two of the following:**(15 Marks)**

- a) Define Management. Explain the nature of management.
- b) Explain the F.W.Taylor's Theory of Scientific Management.
- c) Explain the dimensions of management stated by Peter Drucker in Modern Approach.

Q 3. Answer any two of the following:**(15 Marks)**

- a) Define Planning and state its importance.
- b) Explain briefly the steps involved in the MBO process
- c) What are the essentials of sound Decision Making?

Q4. Answer any two of the following:**(15 Marks)**

- a) Explain the features of Line and Staff Organisation Structure.
- b) Discuss Tall and Flat Organisation in detail.
- c) What is Delegation of Authority? Describe the process of Delegation of Authority.

Q. P. Code: 23778

Q.5 Answer any two of the following:

(15 Marks)

- (a) What is Motivation? State its importance.
- (b) Explain the different Styles of Leadership.
- (c) What are the essentials of a good Control System?

Q6. Answer any four Short Notes:

(20 Marks)

- i) Indian Ethos in Management
- ii) Management Information System
- iii) Virtual Organisation
- iv) Departmentation
- v) Management Audit
- vi) Financial factors influencing Motivation

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र.१ अ) खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर लिहा. (कोणतेही दहा) (१०)

- १) हेन्री फेयोल यांनी व्यवस्थापनाची _____ तत्त्वे पुरवली आहेत.
(दहा, बारा, चौदा)
- २) संस्कृती गुणविशेष (Ethos) हा मूलतः _____ शब्द आहे जो वैशिष्ट्ये दर्शवितो.
(रोमन, ग्रीक, भारतीय)
- ३) _____ कौशल्ये यांना आंतर वैयक्तिक कौशल्ये असे ही म्हणतात.
(तांत्रिक, मानवी संबंध, यापैकी कोणतेही नाही)
- ४) _____ हे ध्येय साध्य करण्यासाठी लागणारी दीर्घकालीन कृती योजना आहे.
(डावपेच, कार्यपद्धती, कार्यक्रम)
- ५) नियोजन हे _____ असणे गरजेचे आहे.
(क्लिष्ट, लवचिक, कडक)
- ६) नवगामी/स्वयंशोध तंत्र हे _____ तंत्र आहे.
(रूल ऑफ थम्ब, आंधळे, चाचणी व त्रुटी)
- ७) औपचारिक संघटन रचना ही _____ स्वरूपाची असते.
(अधिकृत, अनधिकृत, असंरचित)
- ८) अधिकार प्रदान वरिष्ठांवरील कामाचे ओझे _____ .
(कायम राखते, कमी करते, वाढवते)
- ९) विकेंद्रीकरण _____ व्यवसाय संघटनेच्या प्रभावी व्यवस्थापनासाठी आवश्यक असते.
(छोटया, मध्यम, मोठया)
- १०) _____ मध्ये निर्णायक व अनिर्णायक उपक्रम ओळखून नेटवर्क विश्लेषणाचा वापर केला जातो.
(PERT, CPM, अंदाज पत्रकीय नियंत्रण)
- ११) आवाज व अंतर हे प्रभावी संदेशवहनातील _____ अडथळे आहेत.
(भौतिक, सांस्कृतिक, मानसिक)
- ११) _____ हे नेतृत्वाचे कार्य आहे.
(दिशा दाखवणे, विश्वास, दूरदृष्टी)

- प्र.१ ब) खालील विधाने चूक अथवा बरोबर ते सांगा. (कोणतीही दहा) (१०)
- १) कर्मचारी नियुक्ती करताना योग्य व्यक्तीची योग्य कामाकरता निवड केली जाते.
 - २) कामाच्या विभागणीमुळे विशेषीकरण शक्य होते.
 - ३) नियंत्रण हे मोजमापाचे व दुरुस्तीचे साधन आहे.
 - ४) नियोजन प्रक्रियेमध्ये फक्त बाह्य पर्यावरणीय घटकांचे विश्लेषण होते.
 - ५) अपवादात्मक व्यवस्थापनामध्ये व्यवस्थापक कर्मचाऱ्यांच्या दैनंदिन कामकाजात लक्ष घालतो.
 - ६) तंत्र ज्ञानाच्या वापरामुळे त्वरित निर्णय घेता येतात.
 - ७) मॅट्रिक्स संघटन रचना ही प्रकल्प आणि कार्यात्मक संघटनेचे एकत्रीकरण आहे.
 - ८) उंच संघटन रचनेमध्ये श्रेणीच्या पातळ्या फार कमी असतात.
 - ९) यशस्वी कार्यात्मक विभागीकरणासाठी चांगला समन्वय आवश्यक असतो.
 - १०) नेतृत्व हा वैयक्तिक गुण आहे.
 - ११) अंदाजपत्रकीय नियंत्रण तंत्र हे गुणात्मक स्वरूपाचे असते.
 - १२) सांस्कृतिक विभिन्नते मुळे संदेशवहनामध्ये अडचणी येतात.
- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ब) एफ. डब्ल्यू. टेलर यांचा शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - क) आधुनिक दृष्टीकोनातून पीटर ड्रकर यांनी सांगितलेली व्यवस्थापनाची परिमाणे स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) नियोजनाची व्याख्या द्या व त्याचे महत्त्व सांगा.
 - ब) उद्दिष्टपूर्ती साठी व्यवस्थापन प्रक्रियेतील पायऱ्या थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - क) तर्कशुद्ध निर्णय प्रक्रियेसाठी कोणत्या गोष्टी आवश्यक आहेत ते लिहा.
- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) रेखा व कर्मचारी संघटन रचनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - ब) उंच व सपाट संघटनेवर सखोल चर्चा करा.
 - क) अधिकार प्रदान म्हणजे काय? अधिकार प्रदान प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) अभिप्रेरणा म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व सांगा.
 - ब) नेतृत्वाच्या विविध शैली स्पष्ट करा.
 - क) चांगल्या नियंत्रण पद्धतीसाठी कोणत्या गोष्टी आवश्यक आहेत?

Q. P. Code: 23778

प्र.६ थोडक्यात टीपा द्या. (कोणत्याही चार)

- १) व्यवस्थापनातील भारतीय संस्कृतीचे गुणविशेष
- २) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
- ३) आभासी संघटन
- ४) विभागीकरण
- ५) व्यवस्थापन लेखा परिक्षण
- ६) अभिप्रेरणेवर परिणाम करणारे आर्थिक घटक

(२०)
